



ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 15 ԱՊՐԻԼԻ 1860

ԹԻՒ 621

ԶՄԻՌՆԻԱ, 15 ԱՊՐԻԼԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպայի քաղաքականութիւնը մեր վերջին թիւէն ետքը նոր կերպարանք մը չառաւ։ Վաղդիւն զինուորական կերպիւ ձեռք առած է Սալֆուրիսի և Նիցայի կոմսութիւնները, Նիցայի և Սալֆուրիսի խառնուրդը։ Սալֆուրիսի տէրութեան մէջ մասը կրկնապէս այսօրուան օրս, զոր Նիցայի կառավարութիւնն ալ ընդունած է ճանաչած է պաշտօնական կերպիւ։ Վերայ այս ամենայնի թէ մէկին և թէ մէկին պատճառած գրգռութիւնները գեալ կը շարունակուին, բողոքներ իրարու վերայ կը տարուին։ Վաղդիւն և Սալֆուրիսի տէրութեանց գէտ իբր յանձնարար յափշտակող և ազգաց և զանազան կրաւանց գէտ գործող։

Սերախանտոս թուրքականի մեծ գուբը կը բողոքէ ընդդէմ Վիլհելմի—Վիլհելմի և զինքը իշխանութեան զրկող իրաւունքը պատասխանաւորութիւնը անոր վերայ կը թողու։ Նիցայի և Սալֆուրիսի խառնուրդը բողոքներ առկա զառն գանդատներ կը պարունակէ։ Թէ ինչմէն թէ ինչմէն իրար յիշատակի արքունեաց գէտ։ Վատ լինող արտաքին գործը պաշտօնական Վիլհելմի իր լիազօրութեան կողմէն շրջաբերական մը ուղիւն է օտար կառավարութեանց մօտ եղող երեսփոխանաց, որով կը բողոքէ Սալֆուրիսի տէրութեան իրաւունքը։ Գաւորին իրաւունքը գրաւութեանց իւր երկրին հետ միացնելու համար ստորագրած վաւերացումը թեւեւ գէտ, որոնք անցեալ ամսի 18 և 22 ինչ գործ գրաւեցան։ Ինչ իրաւունքները կը հիմնէ 1815 ինչ հաստատեալ զանազանութեանց վերայ, որ բոլոր Եւրոպայի մեծ տէրութեանց հաճութեամբ և երաշխաւորութեամբ եղան, որոնք հիմա բողոքովն ոչնչացած կը համարին։

Իսկ Օւլիգիւրի կառավարութեան բողոքն ալ ինչպէս յայտնի է՝ Վալիի ու Փոսիի համար է, որոնք վերջին զանազանութեանց ժամանակ չէր ծանցուած են, և հիմա Վաղդիւն տէրութեան ձեռքն անցնելու անշուշտ հեւ-

զետեան զանազանութեան շահուցը պիտի դադարէ։ Նիցայի լրագիր մը կը գրէ թէ յիշեալ զանազանութեան կողմէն Վիլհելմի Սալֆուրիսի գնացած է արտաքին կարգի պաշտօնի և անմիջապէս տեսութիւն ըրած է լրագրի Նիցայի Սալֆուրիսի, խորհրդակցութեան նպատակը յայտնի է, կը մնայ գիտնալ թէ արդեօք յաջող վախճան մը պիտի ունենայ, տարակոյտ շատ կայ։

Նիցայի հռոմէական բնակից մէկ մասը յայտարարութիւն մը ուղղած են Նիցայի քաղաքի մէկ լրագրին, որոնք տհաճութիւն կը ցուցնեն Վաղդիւն հետ եղած միաւորութեանը, բնագրին թարգմանութիւնը քիչ մը վարը պիտի կարգան։

Իսկ Վալիի արքունեաց ըրած բողոքը կուտեանցը որ ի սկզբանէ բոլոր ձգտմանը և զորութեամբ սխալ գոյեւ յափշտակողաց գէտ, բայց թէ որ միւս գրաւութեանց տէրերուն բողոքները արձագանք մը ստացան, և թէ անոնց ստատուել ձայները տեղիք մը գտան մեծ տէրութեանց սրտին մէջ, անշուշտ եկեղեցւոյ գլուխ եղող սրբազան վեհապետի մը և առաքելական փոխանորդի մը իրաւունքի համարեալ բողոքներն ալ արգարակորով պաշտպան մը և ունենող մը կը գտնեն։ Վիտտեն ի կարգին ալ ինչ գրած այս բողոքները հասարակութեան շատին յայտնի է, իւր վերջին գրածն է անցեալ ամսի 31 ինչ, զոր օտար տէրութեանց ուղղած է ընդդէմ Ռոմանիայի միաւորութեանը Սալֆուրիսի հետ, որոյ իմաստը այս է։

Վալիի տէրութեան կողմէն եղած նենգութիւնները վերջին պատերազմին ժամանակ աւելի ուժ առնելով իրենց ցանկացած նպատակին հասնի, միջին խառնուրդ, Ռոմանիան ապագալ բեցան, ինչմէն ինչ զարձակեցաւ որին աւոր տէրերուն ձեռքէն յափշտակած աւարներով։ Սրբազան Հօր փառհռութիւնը երբեք չնուսգեցաւ, որու պէտք էին անհաճութիւն ընել արգարութեամբ և կրօնասիրութեամբ, որով չարեաց գէտ կընար առնուի։ Վալիի անհաճութեան արհամարհեցին և սուրբ Վիտտեն ինչակաց մէկ մասը յափշտակեցին։ Ինչ-

նութեամբ և ամեն կերպ խորհրդակցութեամբ քուէարկութիւնը ըրին Վիլհելմի մէջ, ի շնորհս միաւորութեան ընդունեց զայն Վիլհելմի—Վիլհելմի մանուէլ, կատարեալ կակիժ տալով սրբազան Հօր, որ կաթոլիկ իշխանի մը ձեռք իւր աղետը հակա իշխանութեան յափշտակող տեսնելով զգաց։ Ի պարտաւորութեան ստիպեալ հրաման տուաւ տէրութեանը ատենադպրին որ սուրբ Վիտտեն իրաւունքը բռնաբարութեան գէտ բողոքէ։ Եւ ինքը ինչ որ եղաւ և պիտի ըլլայ իւր գաւառներուն մէջ՝ ամենին չճանչնար, և անոնց յափշտակեալ ապօրինաւոր և ոչնչ ըլլալը հրապարակաւ կը յայտնէ։

Նիցայի քաղաքական իշխանութեան գէտ եղած յարձակումներուն սկսելէն ի վեր՝ հռոմէականաց մէջ պատճառած գրգռութիւնը կարծես իւր կուտայ Վիլհելմի թէ պիտի կարենայ արգիլել միւս տէրութիւնները որ չճանչնան այն սեղանակապատութեան և խորհրդակցութեան գործը։

Յայտնի Վիլհելմի մէջ տէրութեանց գործակցութեամբ որ մը պիտի դադարի այս յափշտակութիւնը, որոյ գէտ բարձրագոյն կը բողոքէ ազգաց իրաւունքը։

Վալիի Նիցայի հռոմէական բնակից բազմաթիւ յայտարարութիւնը զոր Վիլհելմի—Վիլհելմի անուն հանդէսին ուղղած են։

Տէր խմբագրապետ, Ձեր երեկուան մարտի 31 թիւին մէջ Փարիզէն եկած նամակ մը հրատարակած էիք, որոյ գէտ բողոքը մեր պարտն է։

Միւս ձեր յոգուածին համեմատ Նիցայի կաթոլիկ դեպքի գացած են Փարիզէն Նիցայի Վաղդիւն հետ միութիւնը խնդրեն։ Միւս ալ գրուած է յոգուածին մէջ թէ այս գեալ պանախօսութիւնը պաշտօնական չէ, այսու ալ մենայնիւ մեծ կարեւորութիւն մը ունի յիշեալ վարմունքը։

Տուալիէ մեզ, տէր, որ ձեր լրագիրը յայտնի իմացուելու նպատակաւ մը արձագանք եղած է բացայայտ զրպարտութեան մը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՄԱՐԶԱՊՐԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

1.

Պրանց Վիլհելմի Վարդգիսի փոքրիկ գիւղաքաղաքին գիւղացեան էր, և այս իշխանութեանը իւր քիչ շատ գիտնականութեամբ, անարատ վարքով և քիչ մ'ալ աչքի երեւալուք փառաւոր կերպարանքով արժանի եղած էր։ Իւր ժողովուրդը 19 տունէ կը բաղկանայր, որոնք ալ մեն մէկերէն մէկ մէկ պարտեղ ունէին, որոնց մէջ մեծ զարդ էին պայծառագոյն կակաւները։

Թէ այն կակաւները և թէ վարդիս Վիլհելմի Վարդգիսի փառքը և իւր բնակեացը պարճանքն էին։ Իւր ինչպէս առջինները գոտեղութեամբ մը իրենց հրաւա գլխերին վեր կը բռնէին, նոյնպէս միւսն ալ լաւ գիտէր զիւր իշխանութիւնը յարգելի ընել և ինչպէս որ Վարդգիսի կակաւները բոլոր ծաղկանց մէջ գեղեցիկը սեպուած էին, Պրանց Վիլհելմի ալ նոյնպէս բոլոր գիւղացեանց մէջ պատու աւորը սեպուած էր։

Եւ յիշատակար մէկը որ անկէ աւելի կարող ըլլար իւր ժողովուրդը մէջ պատահած գեղաւորութիւնները խափանել, գտնուաւ առաջին առնուէ, գեղաւորութիւնները գաղթեցնել, արգելքները գիւղացեան, հասարակաց երկրները

ըր բանի բերել, և միանգամայն իւր փոքրիկ թագաւորութեան նիւթական շահերուն և բարոյական գործը հոգ ու խնամք տանել։

Պրանց կըսէր նաև բոլոր մարդիկ, և ամենքն ալ զինքը կըսէին, այնքան որ՝ առակ եղած էր հասարակաց բերանը, թէ խաղաղութիւնը հաւատարմութիւնը և միաբանասիրութիւնը երկրի միւս մասերէն աքսորուելով Վարդգիսի մէջ ապաստանած են։

Վարդգիս կըսէր ըսելիք ճշմարիտ պատմութեան տեսարանը, երբ հասաւ յունիկոսի առաջին օրը 1739 թուականին, այն օրս որ քրիստոնէից համար հաշտութեան օր համարուած է, թէ պատեւ շատ քրիստոնէացի կան որ չեն ճանչնար զայն։

Վիլհելմի ստիպութիւնն ունէին Վարդգիսի մանչ ու աղջիկ պատանիները գիւղացեան տան մէջ ժողովելու, և խիստ հին ժամանակէ ի վեր մնացած մէկ հոնգիստ որ խաղ մը կատարելու։ Վիլհելմի ստիպութիւնն, որու ծագումը գիւղացարանական կրօնքին մէջ կը գտնուէր անշուշտ որ Սիրոյ աշուրք բողոք մը կը ծածկէր, տեսակ մը աչքի ապուլ էր անանկալ ամուսնութեան և խիստ տարօրինակ։

Վիլհելմի որու որ ինչնէլու ըլլար թէ աղջիկ թէ մանչ, իւր առաջնականաց կուրսութեանը մէջ զով որ բռներ իւրեան ամուսինը կըլար, Վիլհելմի թէ անհաճոյ բան մը եղած կըլար

այս անխոհեմ երեցած ընտրութեան վախճանը։ Վարդգիսի մէջ քանի մը ժամանակէ ի վեր սէրը ընդհանուր բան մը եղած էր, այնքան որ աղետ սիրտ մը խիստ գիւրաւութեամբ կընար իւր համակրութեանը հետ համաձայնեցնելու իւր հակակր սիրտ մը։

Վալիի երբ որ որոշուած օրն ու ժամը եկաւ հասաւ, մէկ շատ ուրախ զուարթ և եռանդուն պատանիք, որոնց հետ հետաքրքրութեամբ քանի մը տարիքն առած ժողովի և մանր տղայք ալ կային, եկան լցան գիւղացեալ Վիլհելմի մեծ սրահին մէջ։

Վիլհելմի խնդրեալն ու եռանդուն խաղին մէջ երկաստարգ մըն ալ կայր խորտեալ ու դեղնագոյն, որ նշանաւոր կերպարանք մը կը ցուցնէր իւր մտածող ու մեղմադճառ գեղեցիկը։ Իւր ծակակն վրայի խիստ բարակ խորշմները նշմարող կըսէր, թէ մտածութիւնը անոր քանալ մնայ գլուխը խորունկ կը փորէ, և տարիքն առած հասակի մը զբաղմունքները անոր ուղիւն մէջ արգէն կը զգուշանայ։

Վիլհելմի անունն էր Վարդգիսի Վիլհելմի, և մականունը՝ Տագաւոր։ Վիլհելմի մարդիկ զինքը կըլար գէտ ու կը պատուէին, վախճի իւր բնաւորութեամբ թէ պէտ մարդոց հետ քիչ կը խառնուէր իրաւ, բայց անոյշու ամենուն հետ միանային էր, և բոլոր իւր ընկերացը վերայ սէր

կուղի մը որ այս կոնգրեսի իւր զօրութիւնը պահէ
այժմէ յապագայս, եթէ երբէք կամենան ըն-
դունիլ արձակման շնորհը”:

(Յետոյ երկարօրէն գրելով և արգիլելով որ
ամենին որեւիցէ պատճառաւ դատաբանութիւն
վիճաբանութեան, մասնաւոր կարծիքներու տակ
չլինին կանգակը, և փակցնելու համար հար-
կուոր տեղաւաններ նշանակելէն ետքը՝ կրկնեա-
ցելէ ըսելով):

“Կուղի մը որ այս նամակացոյ ձեռագիրով
տպեալ օրինակները, միայն թէ հասարակաց նշ-
տարի մը ստորագրութիւնը և եկեղեցական որ
և է անձի մը կնիքն ունենան վրանին, արժանի
ըլլան աշխարհիս բոլոր կողմերը նոյն հաւատար-
մութիւնը և նոյն փառահռութիւնը ունենալու՝
ինչպէս բուն իսկական բնագիրը”:

Տպեալ է Լուսնի, ի Ս. Պետրոս, ընդ մատա-
նեալ 24 նոյնիս, ի 26 մարտի 1860. յամի Ժգ-
քահանայապետութեան մերում:

ՊՈՍ Թ”:

Ապանիացոց Մարգի կառավարութեան
հետ եղած պատերազմը ըմբռնած է հաշտութիւն
պայմանները երկու կողմէն վաւերացան և ստ-
րագրուեցան: Այս դաշնաց զօրութեամբը Մա-
րգի կայսրը 100 միլիոն ֆրանք պիտի հատու-
ցանէ Ապանիոյ կառավարութեան պատերազմի
ծախուց փոխարէն, և մինչև այս դուռարին
հատուցուիլը, թէթուան քաղաքը սպանիաց-
ւոց ձեռքը գրաւ պիտի մնայ: Այլ կողմէն բոլոր
երկիրը պիտի միանայ թագուհւոյն տէրութեանը
հետ, առեւտրական թոյլտուութիւններ և քա-
րադոց պաշտպանութիւն և Ֆիւմայաքաղաքին
մէջ սպանիացի դեսպան մը նստելու համար հա-
ձու թիւն պիտի շնորհէ Մարգի կայսրը:

Քարիստներու կողմէ թէպէտև կրկին դըր-
գութիւն մը ծագեր է Օրթոքա հաղարաւ
պետին մատուցած, որ իւր 3000 զօրքը հետն
առած Ալեքսանդրի մոտակայքէ մը ելլաւ, բայց
չուտով խնայուելով՝ ետեն փնկան, ու կրտուի
թէ ձեռք անցած է: Մարգի քաղաքները ինք
Մոնթեմոնի կամը կարողութիւն անհաւաք թագա-
ւոր հրատարակել էր:

Հաւատնի Մարտիկոյ թագաւորին թուրինի
խորհրդարանը բացուած որ խօսեցած ծառը,
զոր անցեալ թիւերնուս մէջ խոստացանք:

“Յարգոյ ձերախոյս և ազգային երեսփոխանք”:

Այլ կողմէն անգամ երբ խոսողի նկար թեանց և
տէրութեանց վտանգէրու տեսն խորհրդա-
րանս բացի, աստուածային արգարութեան ա-
պաւինած ունեցած յոյսս մեր ապագայ բաղ-
դին վերայ՝ անով միայն յաջողութիւն գտաւ:
Երբովհետև տեսանք որ կործ ժամանակի մէջ
յարձակում մը ետ մղուեցաւ զօրաց փառաւոր

հետին մէջ, և իւր ոչխարները գրգռելու մի-
ջոցները լաւ կը ծանօնայ, որովհետև իւր հողերը
պարարտացնելը գիտէ: Այնպիսով կրտում որ այդ
մարդը չարքաշու աշխատող մէկը պիտի ըլլայ:

Խաշնարածը գլուխը ցնցեց՝ խնայելով ուղե-
լով թէ այնպէս չէ, ու պատասխանեց այն խե-
ղցի ու սիրտ ցտաղ եղանակաւ, ինչպէս որ
աւարտութիւն ունին մշակները երբոր իրենց մե-
ծերուն տկարութիւնները ու անձարակութիւն-
ները յայտնել ուղեւ:

— Ի՞նչ հերք Քարլ Վան Իրէն մարդոց սերն է
բարեկամ, և ստոյգ է որ չեմ ու գեր իմ խղճմա-
նացոյ հակառակ անոր գէմ զբաղութեամբ, բայց
ձեռնարկութեամբ ինչպէս որ Վերէն կը կոչու իմ հա-
տ. երանելի սուրբ Յովնէ փայ անուանակից եմ:
չեմ կրնար համբերել որ ձեզ նման պատուաւոր
մարդ մը՝ ինչպէս որ կ'երևայ, երկու թիւերէն
խաբուի ու չարքաշ մէկը համարի Մենհերք
Քարլ Վան Իրէնը:

— Ի՞նչ քան զիջապէս . . .

— Ի՞նչ քան զիջապէս և ոչ զիջապէս . . . եղածը
այս է որ մեր տիրութիւն (խաթուս) որ Մոսկով
հիւշտակն է, ստոյգ կրտում ձեզ եւ Յովնէի
Վերէնըս, աշխատելով հողին բերանը կուգայ,
ինչ աստեւ իւր երկիր սոյնը քաշելու տեղը օրն
իւրուն ըստ թաղը քերթելէն, ուրիշ բան չենք

յաղթութիւններով, խնայողութեամբ արգ-
տակաւ, նոյնպէս նաեւ ժողովրդոց հրաշքի քա-
ղաքաւորութեամբը՝ միջին խոսքին. և այսօր ու-
րախութեամբ կրտենեմ բոլորաբար ազգին
իրաւունքները և յոյսերը ներկայացնողը:

Մարգի մեծ բարեաց համար պարտաւոր
եմք վեհանքն դաշնակցի մը, անոր և մեր զօրացը
քաղութեանը, կամաւոր զօրաց անձնանու իրու-
թեանը, և ժողովրդոց յարատեւ համաձայնու-
թեանը, և անոր համար փառք կուտանք Մո-
սկովի սր առանց անոր երկնային օգնութեանը
ներկայ և ապագայ սերունդին համար այսպիսի
նշանաւոր ձեռնարկութիւններ չլին կրնար կա-
տարուիլ: Ի՞նչան Վաղդիլոյ գէմ ունեցած մեր
երախտագիրութեանը և խոսող բարեկամ-
ութեանը, միևնոյն սկզբունքներն, միևնոյն ապա-
գայն ունեցող երկու ազգաց միութիւնը հա-
տատուելու համար, պէտք եղաւ քանի մը զոհեր
ընել, և ըրի իմաչքին սուղեւ ունիլ արժէք ու-
նեցած բանը ետ ձգելով, այսինքն ժողովրդոց
քաշնարկութիւնը խորհրդարանին հաձուութիւնը
և Օւրիցերիայի ազգային իրաւունքները, և
դաշնագրութիւն մը ստորագրեցի՝ որով Մալ-
իայի երկիրը և Նիցայի կոմսութիւնը Վաղդիլոյ
հետ կը միանայ:

Վեհ շատ դժուարութիւններ ունիք յաղ-
թելու, բայց հասարակութեան կարծիքը և ժո-
ղովրդոց սէրը, ազգիս իրաւունքն և ազատու-
թիւնը պաշտպանելու պիտի նպատակն ինծի:

Իմ նախորդներուս նման ուղղափառ հաւատ-
քիս և կրօնքիս գերագոյն դիտաւորին համար
ունեցած ակնածութեանս մէջ հաստատ ըլլա-
լով, եթէ եկեղեցական իշխանութիւնը մարմնա-
ւոր շահերու համար հոգեւորական զեքեր գոր-
ծածել ուղեւ, խղճմանքիս և հայրենեացոյ ա-
ւանդութիւններուն ազատութեանը մէջ, քա-
ղաքական ազատութիւն և իշխանութիւն անխախտ
պահելու համար զօրութիւն պիտի գտնեմ: և
ասոր համար Մոսկովի և ժողովրդոց միայն հա-
շու տալու պարտաւոր եմ: Վերջապէս գաւառնե-
րուն մէջ ինչ գաւառաց բարեկարգութիւն հա-
տատուեցաւ, իսկ թոսգանայի մէջ՝ ուր որ սեպ
հական օրէնքներ կան, հորի եղաւ առժամանա-
կեայ կըրպով ժամանաւոր օրէնքներն ընդունիլ:

Ժամանակին սղութիւնը և դիպուածաց վերա-
հասութիւնը, նորահաստատ վիճակս կանտեալ
ընելու համար օրէնքներն պարտաւորելու արգի-
լեցին, այս օրէնդիր ժողովին առջին նստին մէջ
ամենակարեւոր առաջարկութեանց վերայ պար-
տիք խորհիլ, անկէ ետքը զանազան յանձնա-
րարական ժողովներու օրենքութեամբը՝ պաշ-
տօնականերուս պարտաւորութիւններն զերայ
պիտի խորհիլ երկրորդ նստին մէջ:

(Օրէնքը հիմն բռնելով՝ քաղաքական զինուո-
րական երկմտից միութիւնը, և ամեն օրինաց

և եթէ մեր տիրութիւն չըլլար, շատանց հաւի-
լուր հողերով մէկտեղ Մենհերք Վան Իրէնի զո-
ղանջով ըստ թաղին եղանակներուն (արիւս, մա-
գամ) հետ անհետ պիտի ըլլային:

— Բաւ տէրք երաժիշտ է ուրեմն, հարցուց
անձանութիւնը, որ կամ ստատիկ հետաքրքրութեանն
էր, և կամ ձեռնարկ չաճ մը ունենալուն:

— Միայն կ'ըսեն, պատասխանեց մարդը, և
իւր հանձարին վերայ շատ մեծ համարում ունի:
Իսկ ինձ որ կը հարցնես, գեղին մէջ իրեն պէս
ուրիշ ծոյլ մարդ մը չկայ, և իւր կինը սուրբ
մըն է որ մ'ը տիրոջը ձեռքը նահատակ պիտի
ըլլայ. . . Մնաց բարեւոյ՛: Բարեկամ:

Այս մարդուս երկրորդ անգամ Բարեկամ կան-
չելուն վերայ անձանութիւն պահուներներուն ժող-
տում մը եկաւ. կ'երևար թէ այսպիսի ընտանե-
բար խօսակցութեան մը սովորած չէր այնքան:

Նոյն միջոցին գեղացին իւր ոչխարներուն
ետեհն կըրպողէր, և չէր կրցած համբերել թիւ
մը որ մեր ըսելիք պատմութեան հարեանցի
գաղափարը միտք առնէ. ու ձամբարդը քանի
մը վայրկեան մոմտալէն յետոյ գէպի չափ
կալուածքը յառաջ քաշեց, որոյ մտացի և
վեհմասնի գլխաւոր վերայ սրտին ուրախութեւ
նշովը ցոլացաւ, թէ և իւր վրայի հագուստն-
ըն խորթ ու կոպտ բաներ էին:

միակերպութիւնը խոսքիս ժողովրդոց մէջ՝
պիտի նորագէտ պայծառ ու զօրաւոր կեանքը նոր
քաղաքականութեամբ մը մեկտի թողնուլ առան-
ձին ինքնիշխանութիւնները որոնք հակառակ են
արդի տէրութեանց հիմանցը և ազգային ուղ-
ւոյն: Այս նպատակիս համեմատ համար մեկը ի
թողնուլ մասնաւոր կուսակցութիւնները՝ ըս-
նանք խոսքիս խոսքացուցը ընել և ոչ հա-
մայցուցը կամ միջին դարու”:

Այս օրերս Փարիզէն նամակ մը ընկալանք զոր
ամենայն յօժարութեամբ կը փութամը հրատա-
րակելու ըստ խնդրոյ ազգասէր և արժանապա-
տիւ նամակագրին: Յիշեալ Միքէնարանը որ
ընտիր ու նոր ձեռով մը յօրինուած է, կը յու-
սամք որ փափագանք պիտի ընդունին ազգա-
յինը թէ առանձին և թէ հասարակ գաղութաց
մէջ գործածելու համար: Թող թակաղմին գինը
1 ֆրանք է, իսկ կաղմածինը մէկուկէն ֆրանք:

Փարիզ, 1-15 Ապրիլ 1860:

“Վեհարգոյ տէր,”

Յարաժամ փափաքս ըլլալով սիրելի ազգիս
ուսու մեական, յառաջագիտութիւնը, ձեռքէս
եկածը կը ջանամ միշտ ի գործ դնել անոր մի-
ջոցներն իրեն գիւրացնելու: Այսու մտքը ահա
հրատարակի ինչ նաեւ նոր ուժով պատկերազարդ
Միքէնարան մը, որպէս ժողովրդային ման-
կուկը ազգի մէջ մանկական պատկերներով ու
իրենց մտացն ու հասկացողութեանը յարմար
յօրինուած պատմութիւններով զուարճանա-
լով, փափաքանք ու շատով սովորին իրենց
մայրենի լեզուին աննայթաք ընկերցումները:

Կրփափաքիմ նաեւ անխախտ ընդհանուր հայաց
Վաղիս գաղութացը տանական հատ ձրի բաժ-
նել որք ու աղքատ ընթերցատէր աղջոց ար-
ուելու համար, զորս կարող են տնօրէնք կամ վե-
րաբացուք անձամբ և կամ իրենց կնքովն ու
ստորագրութեամբը փութաբացել ընդունելու
թեան գիր մը խրկելով առանձին ձեռք գրասենեկէն:

Ինչորեքով որ բարեհաճիք ներկայս ձեռ պատ-
ուակին թերթին մէջ հրատարակելու, ողջ լի-
նել ձեզ մաղթեմ:

Վաղիս Գր:

Երբեք չեմ հարցաւոր իմ խոսքիս:

Մայնս ինչ անագ ուրբաթ օր Վ. Պօլոյ թէ
փեպաշ ըսուած կողմը ցտաղի դէպք մը պատա-
հեր է: Նեղիական լրագիրը այսպէս կը պատմե-
կերի թէ, կրտէ, թէ փեպաշին յաշնաց եկե-
ղեցին մանելու համար կրօնական թափօր մը
փողոցէն անցուցած ժամանակին հոտած հա-
կիթ մը նետուեցաւ Վ. Տիւմարի, որ գաղղիացի
հպատակ է, տանը վերի գետիկին մէկ պատու-
հանէն, բայց չգիտցուիլ թէ գիպուածով նե-
տած են թէ խորհրդով:

Վեղուկ բնակարանին շէմը որ հաստա՝ յան-
կարծ կանգ առաւ, սեւեռեալ մնաց կեցած
տեղը ըստ թաղի մը ձայնը լսելով, որ հրեշտակա-
յին ու քաղցր եղանակներով ականջին հասաւ:
Նստարանիս աղօթք մը եղած պիտի ըլլայ այն,
զոր երաժիշտը իւր Մոսկովի կրտուիլէր, յա-
փշտակեալ մտաց ետ անդն ու թափը նեղ շնու-
թեան մը ներքեւ հոգեւոր կը կտրուէր, և թըր-
թուուն լարերուն վերայ աղիղը վեր ու վար ա-
ծող ձեռքին և զանկաւ այսող սրբաբան կրակին
ձախարակու ձայնները յայտնի կըրգացուէր:

Այս գերմարդկային ներգաշնակութիւնը գի-
շերուն մութը արեւ ու ձառագայթէն փարա-
տուելուն նման մթադոյն մշուշ կը պատուէր,
երբուն օգը կարծես թէ ողջ մը արտաշնակելով
կարտասանէր և վարպետին ամենակարող ու-
ժին ներքեւ հեք գալով սրտին անձկութեանն
կուլայր:

— Մոսկովի սիրոյն, պօռնաց ձանապարհորդը
այսպիսի մարգարիտ մը պէտք չէ աղանդին մէջ
փոտի, այսպիսի հանձար մը պէտք չէ որ դաշ-
տերու փոշին մէջ ցամքելով խոմբի: Կու գէմ
որ իւր անունը ինչպէս իւր մտաց բարձրու-
թիւնը հասնի:

(Մնացորդը հետագայ թիւով):

